

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף עה

*

ת"ר, הרי זה גיטך והנייר שלי: אינה מגורשת לפי שלא הביא לה כלום שהרי הנייר נשאר שלו, והתורה אמרה "וּנְתַבְתָּ לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וּנְתַן כִּי־דָה". אבל אם אמר לה 'על מנת שתחזירי לי את הנייר', מגורשת.

שאלה: מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? הגמ' מבינה כעת שבסיפא כוונתו שלאחר שהיא תחזיר לו את הנייר אז יחול הגט, וא"כ קשה מדוע מגורשת והרי בשעת הגירושין הוא לא הביא לה כלום, שהרי הנייר נשאר שלו (כמו ברישא).

תשובה: הא מני רשב"ג שאמר לעיל במשנה (עד.) שאם התנה עמה שתתן לא את איצטליתו ואבדה, תתן לו את דמיה. וגם כאן היא יכולה לפייס אותו ולתת לו את דמי הנייר, וכיון שהנייר נשאר בידה הרי שהתקיים התנאי ומגורשת.

אביי מקשה: רשב"ג דיבר במקרה שהאיצטלית אבדה, שאז אפשר לומר שכוונתו שהתנאי יתקיים ע"י דמיה, אבל במקרה שלנו הנייר נמצא בעין ובזה לא אמר רשב"ג שאפשר לקיים את התנאי ע"י שתתן את דמי הנייר.

אלא אמר אביי: הברייתא הזאת כדעת ר"מ הסובר שכדי שיתקיים התנאי צריך לעשות 'תנאי כפול', דהיינו שהיה על הבעל לומר 'הרי זה גיטך על מנת שתחזירי לי את הנייר, ואם לא תחזירי לי אינו גט', וכיון שלא אמר כן הרי בטל התנאי שלו ולכן היא מגורשת.

רבא מקשה: עולה מדבריך שאם הוא היה כופל את תנאו אינו גט, כיון שהתקיים התנאי ונמצא שהנייר נשאר שלו ואינה מגורשת. וקשה שהרי את כל דיני תנאי אנו לומדים מהתנאי שהתנה משה עם בני גד ובני ראובן, שנאמר "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הֵם **אִם יַעֲבְרוּ בְנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶתְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חַלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וּנְכַבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָהּ. וְאִם לֹא יַעֲבְרוּ חַלוּצִים אֶתְכֶם**

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com



052-342-4473



וְנִאָחֲזוּ בְּתַכְכֶּם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וא"כ כשם ששם התנאי היה קודם למעשה (= "אם יֵעָבְרוּ" זה התנאי, "וְנִתְּתֶם לָהֶם" זה המעשה) כך כל תנאי צריך להיות קודם למעשה, אבל כאן הרי המעשה היה קודם לתנאי, שהוא אמר לה 'הרי זה גיטך' (= המעשה) 'על מנת שתחזירי לי את הנייר' (= תנאי), וא"כ גם אם הוא היה עושה תנאי כפול הגט חל ומגורשת.

אלא אמר רבא: הטעם שהגט כשר לפי שבתנאי שהוא אמר לה המעשה היה קודם לתנאי, וא"כ התנאי לא חל והגט כשר ומגורשת.

רב אדא בר אהבה מקשה: עולה מדבריך שאם הוא היה עושה תנאי קודם למעשה אינו גט, כיון שהתקיים התנאי ונמצא שהנייר נשאר שלו ואינה מגורשת. וקשה שהרי בתנאי של בני גד ובני ראובן היה התנאי בדבר אחד (= שיעברו את הירדן לסייע לישראל לכבוש את הארץ) ומעשה בדבר אחר (= שיקבלו את נחלתם בעבר הירדן המזרחי), כך כל תנאי צריך להיות בדבר אחד ומעשה בדבר אחר, אבל כאן הרי התנאי ומעשה הם בדבר אחד, כלומר בגט עצמו הוא עשה 'תנאי' שהיא תחזיר לו אותו והוא גם המעשה' להיות גט.

אלא אמר רב אדא בר אהבה: הטעם שהגט כשר לפי שבתנאי שהוא אמר לה התנאי והמעשה היו בדבר אחד, וא"כ התנאי לא חל והגט כשר ומגורשת.

רב אשי אמר: הברייתא שאמרה שאם אמר לה 'על מנת שתחזירי לי את הנייר' מגורשת היא כדעת רבי הסובר שכל האומר 'על מנת' כאומר 'מעכשיו', והרי זה כאילו אמר לה 'הרי זה גיטך מעכשיו על מנת שתחזירי לי אותו לאחר זמן', ונמצא שבשעת הגירושין היא מחזיקה בנייר של הגט ששיך לה, ורק לאחר זמן היא מחזירה לו אותו, וזה דומה לנותן מתנה על מנת להחזיר שזה נחשב למתנה גמורה, ולכן מגורשת.

אתקין שמואל: שמואל תיקן ששכיב מרע הנותן גט לאשתו על תנאי שהוא ימות, יעשה תנאי כפול (כי אם הוא לא יכפול את התנאי הגט יחול בכל מקרה, ואם הוא כהן והוא יבריא מחוליו הוא לא יוכל להחזיר את אשתו). ויאמר לה כך: 'אם לא מתי - לא יהא גט, ואם מתי - יהא גט'.

קושיא: **ולימא אם מתי:** מדוע הוא לא אומר הפוך? והתשובה: שאדם לא מקדים את הפורענות על עצמו ולכן הוא בוחר קודם לומר את צד ש'אם הוא לא ימות'.

קושיא: ולימא 'לא יהא גט אם לא מתי': מדוע הוא לא אומר קודם את 'המעשה' - מה יקרה עם הגט, ואחר כך את 'התנאי' - מה יקרה איתו?

מתקיף לה רבא וכו': בגלל שהוא לא רוצה להקדים פורענות על עצמו הוא בוחר קודם לומר את הצד השלילי 'אם לא מתי לא יהא גט', אך הרי מתנאי בני גד ובני ראובן למדנו שצריך לומר קודם את הצד החיובי דהיינו לומר 'אם מתי יהא גט'.

אלא אמר רבא: הוא אומר שלוש פעמים. בהתחלה הוא אומר את הצד השלילי 'אם לא מתי', ולאחר מכן הוא אומר את הצד החיובי 'אם מתי', ושוב חוזר על הצד השלילי 'אם לא מתי'. ורבא מבאר: בהתחלה - כדי לא להקדים פורענות לעצמו, ולאחר מכן הוא אומר את הצד החיובי והשלילי כתנאי בני גד ובני ראובן.

משנה: על מנת שתשמשי את אבא: שתעזרי לאבא שלי כל ימי חייו. הגט חל כתנאי שהיא תקיים את התנאי.

כמה היא הנקתו: לדעת ת"ק זמן הנקה של תינוק שנתיים, ולדעת רבי יהודה שנה וחצי.

מת הבן או שמת האב: אם מת התינוק בתוך הזמן שהיתה אמורה להניקו או שמת האב (עוד קודם שהספיקה לשמש אותו אפילו יום אחד -תוס') - הרי זה גט. משום שהוא לא עשה תנאי כמה זמן להניק או לשמש את האב, וזה מוכיח שדעתו היתה 'להרווחה' כלומר לספק את צרכי התינוק ואביו, ואם הם מתו ונגמרו הצרכים שלהם ממילא התנאי נגמר.

הרי זה גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים: מכיון שהוא פירש את הזמן, גם אם האב אמר אינני מעונין שתשמשי אותי 'שלא בהקפדה' כלומר בלא קשר להתנהגות שלה - הגט בטל. משום שהבעל עשה את התנאי דווקא כדי לצער אותה במשך שנתיים. זו דעת ת"ק. ורשב"ג חולק שבכל מקרה שהעיכוּב בקיום התנאי אינו מגיע מחמתה - הגט חל.

גמרא: ומי בעינן כולי האי: מדוע כשעשה תנאי שתניק את בנו היא צריכה להניקו שנתיים, וכן שתשמשי את אביו היא צריכה לשמשו כל חייו.

מתניתין רשב"ג: הסובר לעיל במשנה הקודמת (עד'א), שאם הבעל נתן לה גט על מנת שתביא את הטלית שלו ונאבדה הטלית מביאה את דמיה. והיינו כי כוונתו לא

היתה לטלית דווקא אלא 'להרווחה' כלומר לספק את הצורך שלו בביגוד, וגם אם יקבל כסף לקנות את הכגד זה בסדר מבחינתו. וממילא גם כאן רשב"ג יסבור שהבעל רוצה להרויח את ההנקה של התינוק, ולכן היא צריכה להניק דוקא שנתיים, כדי למלא את המחסור של ההנקה וזהו הזמן של ההנקה (לדעת ת"ק). וכן לשמש את אביו כל חייו כדי לספק את הצורך בשימוש.

ואילו הברייתא כרבנן הסוברים בטלית (שם) שהבעל עשה את התנאי דוקא לקבל את הטלית עצמה, וממילא כאן מספיק שתניק אותו יום אחד או תשמש את אביו יום אחד, מכיון שלא מעניין אותו להרויח ולספק את המחסור בהנקה ושימוש אביו, אלא הוא מעוניין רק לקיים את התנאי בפועל, והתנאי מתקיים ביום אחד (שהרי הוא לא הזכיר כמה זמן בתנאי).

קושיא: והא מדסיפא רשב"ג: והרי מכך שבסיפא של המשנה כתוב 'רשב"ג אומר וכו' - מוכח שהרישא של המשנה אינה רשב"ג אלא רבנן?

אלא ברייתא רשב"ג היא: הברייתא כדעת רשב"ג שמיקל בתנאי לגבי טלית שמספיק שתביא את דמיה, וכן במשנה שלנו שאם העיכוב לא מגיע ממנה הגט חל. ולכן הוא גם מיקל שכשלא הוזכר זמן בתנאי, מספיק להניק או לשמש יום אחד. ואילו המשנה כדעת רבנן המחמירים בטלית שצריכה להביא דוקא אותה ולא דמים, וכן כאן שצריך להניק שנתיים ולשמש את אביו כל חייו.

רבא אמר: המשנה דברה 'בסתם' כאמור, ולכן היא צריכה להניק את זמן ההנקה דהיינו שנתיים, וכן לשמש את זמן השימוש שהוא כל חייו. אבל בברייתא מדובר שהוא פירש בתנאי שתניק או תשמש רק יום אחד, ולכן מספיק יום אחד.

רב אשי אמר: רב אשי חולק על רבא וסובר שגם תנאי 'בסתם' הוא רק יום אחד. ולכן הברייתא לא מדברת במפרש יום אחד אלא בסתם, ובכל אופן קיום התנאי הוא יום אחד כאמור.

הגמרא מקשה על רב אשי איך יבאר את המשנה שלנו שגם בה התנאי נעשה בסתם?

הכי קאמר: רב אשי מתרץ שכוונת המשנה שעליה להניק אותו יום אחד בתוך הזמן של שתי שנים, כי לאחר מכן אין זו כבר 'הנקה' לדעת ת"ק שזמן ההנקה הוא שנתיים. וכן לדעת רבי יהודה בתוך שמונה עשר חודש כי לשיטתו זהו זמן ההנקה.

מיתבי הרי זה גיטיך וכו' בשלמא לרבא וכו': לדעת רבא מובן החילוק בין הרישא לסיפא במשנה. כי ברישא מדובר שהוא עשה תנאי 'בסתם' ורבא סובר ש'בסתם' צריכה להניק שנתיים ולשמש כל חייו, ובכל אופן אם מת התינוק או שהאב לא מעוניין שתשמש אותו - התנאי התקיים, כי כוונתו היתה רק להרווחה וכו"ל. ואילו בסיפא מדובר שהוא פירש בתנאי שנתיים, ולכן אם מת התינוק בתוך שנתיים או שהאב לא מעוניין שתשמשו - התנאי לא התקיים וכו"ל.

אבל לדעת רב אשי שכרישא 'בסתם' צריכה להניק ולשמש רק יום אחד, בהכרח שבסיפא כשמת הבן או שהאב לא מעוניין בשימוש - מדובר שלא הניקה ולא שימשה כלל. ואם כן מדוע הגט חל, הרי התנאי לא התקיים?

קשיא על רב אשי!